Ч. 32. Pocztowa należytość opłacono ryczałtem

Львів, неділя 5. серпня 1928.

Рік XXX.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орґан Українського Національно-Демократичного Обєднання.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації: „Свобода", Львів, Ринок 10, II. пов.

Телеф. Редакції: 29-41.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно.

Зміна адреси 50 сотиків.

Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Друкарні: 29-26.

Ставаймо в лави Українського Національно-Демократичного Обєднання.

Ставимо ясно і виразно наше домагання: **Українські громадяне й громадянки! Ставайте в лави Українського Національно-Демократичного Обєднання!**

Спитаєте певно: чому таке домагання? Чи не краще не ділитися нам на партії, чи не краще сотворити **одну партію,** назва якої повинна бути: **український нарід!**

Бо треба признати, що поважна частина нашого українського загалу, головно селянства, не любить говорити про партії. Дуже нерадо ставиться до партійної боротьби. А найчастіше говорить про те, щоби верхи — тобто інтеліґенція — як найшвидше зліквідувала отсе ненависне партійництво, закинула партійну боротьбу, а на її місце поставила згоду й мир у семействі.

Це бажання великої кількости нашого селянства дуже приваблизе. Та й в наших рядах Національно-Демократичного Обєднання дуже багато таких, що сьогодня готові простягнути руку до такого вирішення справи. Одначе це не від нас залежить.

А не залежить перше всього тому, що до такої постанови мусіли би дати згоду всі партійні управи. А по друге тому, що поділ на партії є до деякої міри уґрунтований суспільними та економічними умовинами життя певних ґруп людей. Ці умови — це ніщо инше, як певні інтереси цих ґруп. На тлі тих інтересів твориться партійна програма й партійна орґанізація. Партія перебирає заступництво та оборону цих інтересів. І коли в народі є всі дані для такого поділу на ґрупи (чи кляси) з певними своєрідними інтересами, тоді —зовсім природна річ — не можна заперечити істнування таким партіям.

Є тепер у світі такі політичні партії, котрі кажуть, що найкраще обороняти свої клясові інтереси, коли члени такої клясової партії будуть вязатися з членами таких самих кляс инших народів для спільної боротьби. Є це найбільша неправда, яку коли-небудь світ бачив. Для ґруп людей з тикими самими інтересами є **одна природна межа,** яка обусловлює величину ґрупи й кількість її членів. Цю межу становить **національна або народня спільнота.** Ця межа є така природна й така сильна, що всякі спроби перескочити цю межу мусять кінчитися невдачю. Такою спробою перескочити цю межу є так зване „інтернаціональне обєднання працюючих кляс" усіх народів світу. Сьогодня багато говориться у нас про таке обєднання. Говорять про те т. зв. сельроби й комуністи. Та коли би ця мова не була така брехлива, не містила в собі багато облуди, то була би гарна. Вистарчить подивитися тільки, як та сама кляса народу висококультурного, осібного, економічно від инших незалежного, є в державному звязку завжди пануючою клясою. І тому й на Радянській Україні московське робітництво є в умовах пануючого до українського робітництва, не згадуючи вже про відношення московського робітництва до українського селянства. І на це нема ради, бо такий вже життєвий закон, якого ніяк не закриєш ні не перескочиш.

Нашому вбогому селянству, а головно селянській молоді подобаються до деякої міри ці кличі обєднання і спільної боротьби працючих кляс усіх народів. Але коли би вони побачили зблизька, як на ділі виглядає це обєднання, тоді відсахнулися би швидко від цих брехливих кличів. А й здалеку видно переслідування „шумскістів", видно, що секретарем української комуністичної партії на Україні став поляк, щоби партію не запідозрювати в націоналізмі і т. п. Значить, виходить завжди на слова Франка, що й кляса працюючого народу убогого, залежного економічно й політично, є тільки погноєм для такої самої кляси пануючого народу, є тільки тяглом в бистролетнім московськім поїзді.

Питання про те, чи в наших умовах на землях під Польщею є який привід до поділу на партії на тлі певних інтересів, відложимо до дальшої статті.

Перше всього треба нашому народови розправитися з „інтернаціон. болячкою і дурійкою", якими є комунізм та сельробізм у двох виданнях: правиці й лівиці. Є це партії, покликані до життя чужими руками, руками комуністичного інтернаціоналу, за його гроші. Пригожий ґрунт для комунізму й сельробізму творить наша загальна біднота й наше незавидне положення. В них причина загального незадоволення, яке використали вповні провідники комунізму та сельробізму. Вони ні трохи не борються з лихом, вони мають згори маршруту, написану в Москві, розкладати українське національне життя, все незадоволення спрямовувати проти української національної стихії, проти українських установ, проти тих, що несуть на собі велику частину тягару розвитку цих установ, тобто проти української трудової інтеліґенції.

Тому найвища пора зрозуміти нашому українському загалови, щоби раз покінчити з комуністами та сельробами, щоби їх відсунути всюди від участи в нашому житті, щоби зпід їх впливу відобрати нашу молодь. Молодь, ця найживіша частина народу, дала себе місцями притягнути приманливими кличами, думаючи, що сельробізм принесе їй задоволення. Кращі одиниці зпоміж молоді швидко переконуються, що це тільки вовки в овечій шкурі, які за чужі гроші несуть тільки розклад і деморалізацію. Вони учать, щоби цілу велику й багату національну традицію уважати чимось пустим, негідними, а навіть шкідливим. Стараються укріпити молодь в почуванні національних „безбатьченків", щоби таким робом легше позискати її для інтернаціоналу. А інтернаціонал представляють як одинокого речника інтересів українського народу, а головно українських працюючих мас. Для них нема вже народу, нема особливо українського народу. На місце народу поставили ніби то щось нове й важніше, а саме: селян і робітників. Тепер у них все є селянсько-робітниче, а нема українського. І так поволи зникає більш ніж тисячлітня Україна, зникає і пропадає Україна Шевченка, Україна Франка, зникає велика Україна з днів останньої нашої боротьби.

Тому до всіх провідників комунізму та сельробізму мусимо приложити клич: Проч з нечистими руками від українського народу! А до тих, що дали себе непродажно потягнути в ряди комунізму та сельробізму, головно до молоді, мусимо підійти з великою щирою працею, налиханою любовю аж до посвяти й терпіння. Мусимо їм присвятити і енерґію їхню повести у властиве щиро народнє українське річище.

Таке завдання мусить стати великою заповідю Українського Національно-Демократичного Обєднання і його членів!

З літніх міркувань.

Кілька уваг про віча, їх минуле значіння і потребу інших метод праці.

У світі гейби нічого не діється. Літо — час відпочинку для політиків, та одночасно — час найбільшої праці! Адже літо має рішити найзвичайнішу та (так уже природа хоче!) найважливішу справу кождої людини, кождого народу: справу шлунка.

Літо — це для одних відпочинок, для других — праця. Місто відпочиває, село працює. Та коли в літі найчастіше повторяється слово **жнива,** які мають прохарчувати людей цілий слідуючий рік, то разом з тим передумують люде й підготовляють саме у літі ріжні справи, які потім, від осени починаючи аж знову до слідуючого літа, мають бути осередком усіх найважніших подій. І тому можливо, що ми тільки що недобре висловилися, що місто в літі відпочиває, а село працює. У світі відпочинку ніколи немає. Світ усе крутиться і вертиться, у день і ночі, зимою і літом, і початку-краю немає цьому вічному рухови! І коли ми не хочемо говорити про нечисленних ледарів (вочи бувають і в місті й на селі), тільки про людей праці, тоді скажемо краще: село в літі кінчає цілорічну працю, місто собі її приготовляє. І як у літі приготовити, такою вона в осени розпічнеться.

Ось читаємо — йдуть скрізь по краю масові віча. Приїзджають до Львова люде з віч і з подивом розказують, якто селяне цілий день важко у полі працюють та вечорами на вічевий поклик сходяться і до ночі гуторять, перед послами свої жалі виливають, поради й заступництва просять. Поруч із вічами йдуть повітові збори, вибори нових партійних управ, ідуть перші приготування до осіннього конґресу партій — до Народнього Зїзду.

Постійна масова участь селян на вічах є зовсім природна і зрозуміла. Український селянин по своїй вдачі товариський, його тягне все до гурту, до ширшої розмови. Тому в нього такий розвинений громадський змисл, у противенстві напр. до похмурих і непривітних мазурів із заходу. Дальша причина успіху віч — у нинішньому господарському й політичному положенні нашого села, яке бите й винищуване горнеться до своїх провідників, до яких має довіря, і шукає у них ратунку. Але саме цей постійний успіх партійно-політичних віч криє у собі велику науку для наших політиків: не захоплюватися цим успіхом занадто, не задовольнюватися цим успіхом і не гадати собі, що успішне віче — це вже шпиль успіху політичної роботи!

Така вже українська натура, що кождий з нас любить вибалакатися, скинути сердешніми словами камінь із серця. Віче, де великий гурт людей спільних інтересів та болячок має нагоду щиро вибалакатися, є чудовим засобом духового обєднювання людей в одну гейби родину. На вічу люде ще блище взаїмно пізнаються, ще більшого до себе набирають довіря. Але й тільки. Віче є тільки підготовчим засобом орґанізації, — є тільки першим вступом для практичної роботи. А що для нашого селянина (так само, як для кождого народу в світі) на першому місці стоять справи господарські (на другому культурні, а стан економіки й культури вже так мовити автоматично дає напрямок роботі суто політичній), то самим говоренням цієї справи ніяк рішити не можна. При цьому треба чейже признати, що первісне завдання наших післявоєнних віч уже довершене. Цим завданням було: розбудження мас із просоння, розбурхання масової активности. Це завдання принесло в наслідку — вибори. Таким робом вибори поклали край одній стадії орґанізаційної партійної роботи. Наспів час для іншої праці. У цій праці віча можуть відограти лише цілком другорядну ролю, вони затримають своє значіння усе ще як чинник звязку з масами, але звязку радше формального, зовнішнього. Сама ділова праця мусить іти в іншому напрямку.

Наш партійний провід зрозумів це. Першим доказом на це є покликання до життя Економічної Комісії УНДО. Склад цієї комісії дає нам запоруку, що наша партія трактує справу поважно і що зрозуміла, що найповажнішою і найбільш пекучою справою нашого народу є **економічна орґанізація.**

Економічна орґанізація мусить забрати три четвертини енерґії й праці всієї нашої праці у найблищому часі. Від успіху цієї праці залежить успіх орґанізаційних заходів на всіх полях громадянського життя. Коли нашій партії не вдасться зрушити з мертвої точки нинішній пресумний стан нашої економіки, не поможуть сотки тисяч найвеличавіших віч: провалиться уся мозольно здвигана хата... **(ік).**

Більшовики заповідають війну.

Між Польщею і більшовиками хмариться.

Від довшого вже часу, головно від коли до влади в Польщі повернув маршалок Пілсудський, всі більшовицькі ґазети кричать про небезпеку війни. Сусіди більшовиків, мовляв, зброяться, Анґлія пре до війни і т. д., — взагалі, війна ніби то висить на волоску. Хоч у Совітах всі ґазети є урядовими, отже пишуть вони тільки те, що хоче уряд, всетаки до цього воєнного гармидеру більшовицьких ґазет світ уже трохи привик і не багато собі з нього робив. Аж ось недавно зайшов у Москві випадок, який знову зворуш-

пильну увагу на більшовицькі военні алярми.

Тепер засідає у Москві конґрес III. інтернаціоналу. Є це найвища управа всіх комуністів на світі, так мовити — зїзд усіх комуністичних ґенералів із цілого світа, скликаний найвищим комуністичним штабом. На конґрес приїхали делеґати з 35 країв. І на тому конґресі голова Екзекутиви Комінтерну (Комуністичного Інтернаціоналу) Бухарін, виголосив велику промову присвячену недалекій війні більшовиків із Польщею!

Він розглядав відносини в комуністичних партіях у ріжних краях і жалівся, що і українські і білоруські і польські комуністи в Польщі кожні в себе самих сваряться, та звертав увагу на комуністичну партію Польщі, яка має відіграти велику ролю в недалекій війні. Іншими словами: Бухарін виразно говорив про співпрацю Совітів з комуністами у Польщі, виразно говорив про нагляд і контролю Москви над комуністами в Польщі і про прикази з гори. Та найважніше, що Бухарін говорив про недалеку війну як про щось самозрозуміле, щось, що напевно буде.

Ця промова викликала скрізь великий шум. Польські ґазети відгукнулися гостро, лаючи більшовиків на чому світ стоїть! А слідком за ґазетами польський посол у Москві Патек склав на руки більшовицького уряду протест. У тому протесті кажеться, що більшовики мішаються у внутрішні відносини в Польщі, бо помагають ворожій до Польщі комуністичній партії, а це заборонено мировим договором у марті 1921 року. Значить: більшовики нарушили мировий договір.

Відповіди на той протест ще нема. Напевне більшовицький уряд скаже, що III. Інтернаціонал і радянський уряд — це дві окремі установи і уряд не може брати відповідальности за те, що собі хтось говорить на якомусь там конґресі. Польща певне вдоволиться такою відповіддю і ніби на зверх усе буде знову в порядку. Але факт залишиться фактом, що більшовики справді турбуються війною і справді вірять, що в недовзі буде війна!

Українці на війні нічого втратити не можуть. Голий розбою не боїться! Тимбільше, що при кождій найблищій війні українська справа знову мусить „вилізти“ на верх. Але й не тужимо за війною і не спішимося до неї, бо знаємо, що війна несе передовсім руїну для села.

Нашим селянам нове жерело зарібку.

Український хліборобе! Земля Твоя, роздроблена на шматочки, не в силі вигодувати Твоєї рідні. Заробітку немає. А податки та ріжні драчки, що стягають з Тебе наші опікуни, дусять Тебе до землі.

Сотки, тисячі Твоїх рідних приневолені рік річно покидати батьківщину та шукати кращої долі у наймах у чужих народів. Живеш у нужді, недостатку, прибитий горем та вічною журбою о кавалок хліба. **Ти не знаєш, що може і для Тебе бути життя краще. У своїй темноті та бездільности не знаєш, що Ти сам винен своїй гіркій долі та що лише сам, своїми силами можеш її поліпшити, коли схочеш.**

Ось тобі одна добра рада, один спосіб **як вирватися з путів нужди і як найти жерело доброго заробітку: берися за ШОВКІВНИЦТВО!**

Шовківництво є промислом, що займається виробом найшляхотнішої тканини-шовку. Займаються ним майже всі культурні краї і мають з цього великий дохід. І в нас, на Великій Україні, процвитає цей промисл дуже гарно. Лише тут, „в Богом забутій країні“, його не знають. Тому, хоч пізно, але мусимо завести і у себе цей поплатний промисл: **годівлю шовкопрядки.**

Годівлею може займитися кожний хлібороб та зарібник, що має морвові дерева. Вона полягає на кормленню гусениць шовкопрядки листям морви.

Цей домашний промисл має слідуючі прикмети: 1) **праця є проста і не потребує окремого навчання,** 2) **є легка, бо її можуть виконувати жінки та діти,** 3) **треває коротко, бо всього 5—6 тижнів,** 4) **припадає саме в час, коли нема пільних робіт,** 5) **не потребує коштовних уладжень і через це великого вкладу гроша,** 6) **дає цінний сирівець, що має попит та збут в цілому світі,** 7) **сирівець не псується і можна його переховати довгі літа,** 8) **годівля приносить гарний дохід.**

Дохід з годівлі шовкопрядки залежить від кількости морвових дерев та розміру господарки. Пересічний шовківник, що має 15 до 20 морвових дерев, може викормити сам, без нічиєї помочі, в одній кімнаті гусениці шовкопрядки з 25 ґрамів яєчок. З цього виробить він пересічно 60 кґ. свіжого опряду, за що одержить 570 зол., продаючи 1 кґ. товару по 9.50 зол. (в краєвому товаристві „Сільський Господар“.)

За один або півтора місяця легкої праці, це дохід дуже гарний, бо такі гроші можете заробити щойно тоді, коли продасте на примір: **около 15 сотнарів жита або около 100 сотнарів бульби або 400 більших курчат або около 4000 яєць.**

До сього не вчисляємо труду, часу та грошей, які мусіли би зужити на витвір цих продуктів і не беремо на увагу, що наш малоземельний хлібороб чи зарібник не в силі цього випродуковати.

Ще одно порівнання, що переконає Вас наглядно про видайність годівлі. Коли одномісячну працю коло годівлі оцінимо на 100 зол., а інші видатки, як пристосовлення поміщення на годівлю — на 70 зол., то чистий дохід буде виносити 400 зол. Тимчасом 1 морґ ріллі дає у нас приблизно 50 зол. чистого зиску, по відчисленню видатків на управу ріллі, засів і працю. **Тоді середня годівля шовкопрядки немов побільшує вашу господарку о яких 8 морґів землі!**

Як бачите з цього, **то годівля шовкопрядки є одним з найпоплатніших занять, що зможе гарно піднести видайність Вашої господарки.**

Основою годівлі є морва. До годівлі шовкопрядки уживається листя з **білої морви,** що має сіру кору, гладке листя та білі, чорні або рожеві ягоди. Чорна морва, що водиться у нас, не надається до годівлі. Морва є деревом не вибагливим та відпорним на всякі негоди (морози) і росте на кожній почві, за виїмком мокрих місць. Найкраще розвивається она на ґрунтах легких, пісково-глинковатих та сухих.

Під морву не треба призначувати окремого місця. Її можна садити коло доріг, коло хати, здовж парканів, на межах ріллі і всюди, де тепер ростуть такі неужиточні дерева, як верба, тополя тощо. Дуже гарні і хосенні є морвові живоплоти.

Одно велике та здорове дерево може дати листя на викормлення гусениць шовкопрядки з 2 ґрамів яєчок, з чого можна виробити приблизно 5 кґ. свіжого опряду, 45 золотих вартости.

Найкраще садити старший молодник, бо вже від 9-го року від засіяння можна уживати листя до годівлі. З морвових корчів та живоплотів можна зривати листя ще скоріще, вже в 4—5 році. Кожний нехайби найдрібніший хлібороб чи зарібник, найде всюди місце під засадження кільканайцяти деревець морви.

Її треба також сіяти на те, щоби поширити це шляхотне та корисне дерево на весь край. Для цього ведіть у своюму селі малий питомник (шкілку), з якого можете мати також гарний дохід, розпродуючи сіянці та дички другим. У многих наших селах найдеться декілька морвових старих дерев. Зберігайте їх добре, хороніть перед шкідниками та збирайте з них насіння!

Українські селяне! Рубайте вербу та інші непотрібні і садіть морву!

В кожному селі заложіть питомник морви!

Ті, що мають у себе старі дерева морви, хай беруться з весною до годівлі шовкопрядки!

Для вивчення шовківництва приступайте в члени „Сільського Господаря“, гуртуйтеся при місцевих Кружках „С. Г.“, а там де їх ще немає — заложіть сейчас.

Читайте пильно нашу сільсько-господарську часопись „Сільський Господар“, в якому найдете вказівки та поучення в справі українського шовківництва! Беріться до праці скоро та енерґійно!

При Краєвому Товаристві господарському „Сільський Господар“ істнує окремий відділ для справ шовківництва. Його завданням є започаткувати шовківничий промисл у нас і дати йому діловий провід. До нього звертайтеся за порадами. Адреса: Краєве Товариство господарське „Сільський Господар“, відділ шовківництва, Львів, вул. Зіморовича ч. 20.

Д-р Богдан Гнатевич.

Допильнуйте плєбісциту за українською школою.

Вношення рекурсів проти відмовного рішення шкільної кураторії.

Повітові шкільні інспекторати оголошують вже рішення шкільних кураторій в справі внешених в грудні 1927. р. деклярацій за українськими школами.

Як можна було й надіятися, рішення ті з правила відмовні.

Від рішення куратора прислугує інтересованим батькам рекурс (віклик) до міністра віроісповідань і прилюдної освіти в речинці 14 днів від вивішення оповістки н льокали громадського (ґмінного) уряду.

Обовязком інтересованих батьків є:

1. Щоденно провірювати в громадському уряді, чи нема прилюдної оповістки про рішення шкільного куратора і ствердити котрої днини її прибито чи приліплено.

2. В кождому відмовному випадку внести своєчасно рекурс і то в польській мові (з огляду на т. зв. язиковий закон з 31. VII. 1924.) на руки приналежного повітового шкільного інспектора, очевидно за посвідкою.

В рекурсі слід виказати безпідставність і протизаконність всіх тих мотивів, які навів шкільний куратор **на умотивовання** сього відмовного рішення.

Буває, що шкільний куратор між відмовними мотивами наводить, на підставі фальшиво переведеної в 1921 р. конскрипції (переписи) людности, що в даній місцевости (часто в чисто українській) в супереч фактичному станові річи нема 25 проц. українського населення. В такому випадку слід в рекурсі документально виказати фальшивість конскрипції на підставі посвідки приналежного гр. кат. зглядно гр. правосл. парохіяльного уряду (статус анімарум), евентуально й твердження дотичного громадського уряду та инших документів.

Найчастіше покликується шкільний куратор на це, що внесено деклярації за 20 або й більше дітей з домаганням „паньствової“ мови в школі. Між тим в дотичній громаді є заледво двоє, троє або й зовсім нема польських дітей. Практика виказала, що з „вношенням“ деклярацій за „паньствовою“ мовою навчання робилися найріжнородніщі надужиття: Видурувано підписи від неграмотних громадян буцім то на трутку на миші, на збіже, на засів, на якусь запомогу і т. п. В богатьох випадках подавано діти в передшкільному віці (навіть заледво кілька місячні або вже в позашкільному віці) навіть такі, що вже служать при війську. Вкінці вношено зовсім фіктивні деклярації від неіснуючих громадян за неіснуючих дітей.

Отже в кожному поодинокому випадку, де шкільний куратор покликується, що внесено деклярації за 20 або й більше дітей, з домаганням навчання в „паньствовій мові, зажадати від приналежного повітового шкільного інспектора спису батьків, що внесли дотичні деклярації і за котрі діти, зглядно в якийсь инший спосіб ствердити надужиття і подати їх в рекурсі. Якщо шкільний інспектор відмовився би дати такий спис або дозволити вглянути в дотичні акти, — то навести це в рекурсі і зажадати слідства з рамени міністерства, щоби ствердити чи і які були надужиття і фальшування в кожному поодинокому випадку.

Право рекурсу (відклику) прислугує кожному з тих, що внесли деклярації з домаганням української мови навчання в школі і такий рекурс внесений своєчасно навіть одною особою є правосильний. Одначе ліпше буде, як попідписують рекурс всі ті, що внесли деклярації. Це дасть рекурсови більшої поваги.

Як хто потребував би правної поради в справі внесення рекурсу, нехай удасться негайно до приналежного повітового Кружка „Рідної Школи“ або до найблищого українського правника (адвоката, судді, нотара іт. п.) і принесе зі собою текст рішення шкільного куратора й инші документи для опрокинення кураторського рішення згл. виясненння справи.

Зі всіх рішень і рекурсів робити точні відписи і пересилати їх до Правної Оборони при „Рідній Школі“ у Львові, Ринок ч. 10. II. пов.

Правна Оборона при „Рідній Школі“.

Похід на українську душу.

Протест проти нагінки на просвітянський рух на Волині.

В останніх часах польська влада, як відомо, закрила цілий ряд читалень „Просвіти“ на Волині. За причину подано те, що читальні належали до львівської централі, що в кімнаті читальні висіли етноґрафічні карти України, або що деякі

„Члонек ґміни“.

Вийшло з ліса на якийсь ланок і стало безрадно розглядатися по полю.

На загоні низького проса виглядало як страхопуд, поставлений сіячем на птахи, щоб не видзьобували насіння.

Ноги, як дві тонкі тички або радше вилчата, брудні, подрапані, голі аж до колін, сторчали у двох нерівної величини розшлапаних папучах, що подобали на два неформні пляцки.

Руки, каблуковато зігнені, оперті на бедрах, неначе підтримували не на його міру шиту загортку, що не хотіла держатись на ньому і зсувалася з одного рамени на друге.

Голова, велика, без накриття, ледве трималася на довгій, худій і трохи скривленій шийці.

Волосся втяте по мужеськи, чорне як смола, тверде, з'їжене як щетина, особливо над чолом.

Лице блідо-жовтаве, глуповате, ніс задертий, очи без жадного виразу, як мертві, уста грубі і надмірно розхилені.

Скільки могло мати літ, не знати. В кождім разі з дитинства геть-геть виросло і міг би з нього бути вже добрий пастух.

Стояло там нерухомо довший час і водило блудними очима по полю, неначе дивувалося тим розлогим збіжам і ланам, або шукало точки виходу з хвилюючих довкола житів.

Нарешті побачило в долині полеву дорогу, що як сіра, розтоптана змія лежала серед зелених нив і сіножатий тихо та самітно — і туди звернуло свої непевні кроки.

Пухка, розмягчена від вчорашнього дощу земля грузла під ним, чіплялася папучів а воно не йшло, а сунуло ногу, за ногою по загоні, оставляючи за собою сліди стоптаного проса. Часто робило рух руками, якби чіплялося якогось невидимого предмету, щоб не запастися в глибину.

Вийшло на толоку. Почуло під ногами твердий ґрунт і пустилося йти сміливійше.

А на толоці пас хлопчина коні і стругав собі патички. Побачивши його, зірвався на рівні ноги та як крикне:

— Татуню! Мамуню! А йой, де ви?!

Чоловік з жінкою, що пололи недалеко, зараз за житом просо, почули крик хлопчини і миттю прибігли до нього:

— Петруньо, а тобі що?

— Йой, та дивіться! Якась біда до мене лізе... — і вказав на нього рукою.

А „біда“ й собі мабуть настрашилася, бо станула серед толоки як стовп і тільки очи витріщила на людей.

— Марина! А ти видиш? — спитав чоловік.

— Та виджу — каже жінка. — І не знати, що воно таке?... Ци то чоловік, ци відміна яка?...

— І ци хлоп воно, ци дівка, бігме не пізнати!

—Та виглядає як дівка, бо нагавиць не має... Але волосє во стрижене, як у хлопця...

— Е, що ти знаєш! Тепер по містах і дівки стрижуть волосє, а воно певно з міста...

— Хто знає... А ну, Іван, підійди блише і спитай, шо воно за єдно, звідки і куди їде...

— Та чого аж приступати, хиба звідси не можна? Та чей не глухе!

— Гей, ти! Не знаю, як ті звати, звідки йдеш — і шось за єдно?

А воно стоїть собі далі стовпом і тільки очима кидає то на чоловіка, то на жінку.

Спитав ще другий раз і третій — не відповідає...

— Та може воно не розуміє по нашому, — спитай по польськи! Ци може ти не потрафиш?

— О, і шо ти собі мислиш? А хиба то яка штука? Я би по польськи не потрафив, диви сі на неї!

— Гей, ти! Цись кавалір ци дзіфка? — крикнув ще дужче. — З кутреґось мняста ци сьола? Ґадай зара, бо ці в лєб пальне!...

Але і догроза пальнути в лоб не помогла.

Бо воно скрутило тільки головою, здвигнуло раменами, роззявило ще гірше рота, але звука не видало зі себе жадного.

— Або німе і дурне — каже чоловік до жінки — або за мудре воно, і такого німака вдає зі себе... Але на шпеґа або „ліпотента“ (він хотів сказати певно політиканта) то ще трохи за молоде.

— Дивоглед якийсь! І чого воно шукає в поли? Піди, Іван, возьми го за барки і веди в село! Тре знати, що за єдно...

— Або ми го тре?... Най си йде, де хоче! А тобим не мав роботи...

А воно якби зрозуміло ті слова, всміхнулося ледви помітно і пустилось толокою до дороги.

Чоловік тоді, хоч йому й не треба було, пішов за ним слідом а жінка також. Скоро вийшли на дорогу.

Людей в ту пору в поли було досить між збіжами. Одні пололи льон і просо, другі грацювали бараболю, треті обгортали капусту. І хто тільки замітив оту „блудну душу“, ставав на загоні, приглядався здалека, а потім заохочений один другим, виходив просто до нього, на дорогу.

І знов безрадно стануло воно на шляху, окружене громадкою людей і пастухів, яких цікавість зачинала вже перебирати мірку.

— То хлопець...

— А я вам гадаю, шо то дівчина...

— А ти по чім знаєш? Хиба має спідницю, або му видно цицки?

— А ні, хлопець, бо має худі лидки! Дивітьсі, як патички! Дівчє має грубші...

— Воно якесь німе, ци шось...

— Не бійсі, воно може мудріше від тебе...

— А чом не промовить ані слова?

— Бо му сі не хоче... Хто знає, шо воно так штудерує...

— Якби німе було, тоби хоть на міґи шось показало...

— Воно якийсь файний кавалок..

— Та дайте му спокій, то бідне! Хто знає, коли кусок хліба мало в писку... Пустіть го, най си йде, чогосьте го обступили?...

— Або пустіть, або й не пустіть! Хто знає, шо і яке? Тре перевірити!

— А шож би було? Таж видите же чоловік!

— А може й не чоловік... Може то планіта яка... А нуж наведе на село хмару і вибє град, най сі преч каже...

— Правда, правда, може й планіта! Не пустити далі, завернути!...

— А може воно слабість яка, борони Боже і заступи нас всіх грішних!...

члени читальні були одночасно членами політичних українських партій. Зате скрізь по Волині поляки засновують так звані реґіональні комітети, які мають заступати читальні „Просвіти“ і мають на меті притягнути до себе волинського селянина. Сам заступник воєводи Дзевалтовський виробив статут реґіональних товариств, а в кождому параґрафі того статута зазначується потреба національного єднання і співжиття (значить з поляками). Як це єднання і співжиття виглядає на практиці, злишне доказувати. Є це новий похід по українську душу на Волині.

Щоби цьому зарадити, представники повітових „Просвіт“ на Волині скликали на день 9. липня нараду, що обговоривши питання просвітянської політики на Волині, ухвалила одноголосно резолюцію, в якій 1) відкидає рішучо статути для повітових „Просвіт“, виготовлені волинським воєводою, і вважає цей крок воєвідства втручуванням влади до внутрішнього життя „Просвіти“; 2) протестує проти закриття повітових „Просвіт“ з філіями в Дубні, Ковлі і Рівному й проти переслідування „Просвіт“ в Кремянці і Острові; 3) жадає зняття закриття з дубенської, ковельської і рівенської „Просвіти“ і припинення нагінки щодо просвітянського руху на Волині; 4) закликає до бойкоту просвітянських суроґатів, що під ріжними назвами повстають під опікою польської влади і 5) взиває українську пресу як найсильніше реаґувати на надужиття адміністраційної влади і широко освітлювати факти гноблення просвітянського руху на Волині.

Сумні вигляди.

Неврожай в цілій Европі.

Пани з Варшави, що збирають відомости про стан урожаю з цілої Польщі, потішаються в польських ґазетах, що сьогорічні жнива не будуть гірші від торічних, значить, будуть досить добрі. А тимчасом спека і посуха, що тревають від кількох тижнів, нівечать навіть ті невеликі надії і стають вже новим нещастям для хліборобства. Жито достигло скоро, а властиво присхло, раптом припалене і через те зерно не розвинулось як слід. Окопові землеплоди перестали ровиватися і марніють. Від довгої спеки висихає бараболя. Скошені луки і пасовиска виглядають як випалені. Худобу треба в літі кормити сіном, якого збір був і так дуже скупий.

Наслідок такий, що хлібороби в Галичині почали випродувати масово худобу, яка станіла майже до половини. Корови, що в половині червня ц. р. коштували 500 зл., продаються тепер по 300 зл. і низше. Таксамо з іншою худобою.

Словом, посуха стягнула на хліборобів великі втрати і як так дальше потреває, сьогорічні жнива будуть катастрофальні. Покликані чинники повинні вже тепер здати собі з того справу і подумати над способом ратунку. Подібне нещастя впало також і на всі краї західної Европи. Франція обчисляє втрати рільництва на міліярди. Небувалі спеки панують на Радянській Україні, що кормить звичайно цілу Радянщину, а навіть половину Европи. Передбачуючи неврожай і брак хліба радянська влада скуповує вже тепер збіже в цілому світі.

Вічевий рух.

ЗАЛІЩИЧЧИНА.

Дня 15 липня ц. р. відбулося у **Заліщиках** велике справоздавче віче, на яке зрамени Української Парляментарної Репрезентації прибули сенатори д-р Антін Горбачевський і Олена Кисілевська, посли о. пралат Л. Куницький і д-р Степан Баран. Около півтора тисячки найсвідоміщих громадян з цілого повіту явилося, щоби вислухати рефератів своїх вибраних представників. Віче отворив голова Повітового Народнього Комітету д-р Р. Стефанович, після чого промовив голова Українського Сенатського Клюбу д-р Антін **Горбачевський**, який пояснив значіння правно-державної заяви Української Парляментарної Репрезентації в соймі і сенаті та представив діяльність її у Варшаві. З черги промовив д-р Ст. Баран, представив відношення сил поодиноких клюбів і здав звіт з діяльности в справах господарських, податкових, соц. опіки і культурно-освітних. Відтак посол о. пралат Л. Куницький вказав у своїй промові на шкоду, яку несе розбивання народніх сил дрібними партійними уґрупуваннями та зясував всі дотеперішні заходи проводу УНДО, щоби довести до компромісу хочби з радикальною партією, які то заходи остали одначе безуспішними. Сенаторка Олена Кисілевська виголосила реферат про орґанізацію жіноцтва та його участь в громадянських справах. В дискусії забирали слово гром. Іван Попович з Касперовець і Теодор Дзюба з Лисовець, які вказували на руїнницьку роботу ненаціональних партій. В ухвалених одноголосно резолюціях напятновано роботу і тактику всіх партій, яких програми опираються на вузкоклясових основах, висловлено повне довіря Українській Парляментарній Репрезентації, а також і те, що на випадок розвязання сойму і сенату всі українці заліщицького повіту станутъ до нових виборів як один муж під єдиним жовто-блакитним прапором Нац. Обєднання. Тогож дня 15-го липня відбули у **Винятинцях** сенатор Вас. Бараник і пос. Антін Кунько справоздавче віче при величезнім здвизі народа.

РОГАТИНЩИНА.

Дня 22. липня ц. р. відбулося величаве віче під голим небом в **Липици Горішній** при співучасти громадян з Липиці Горішньої і долішньої, Свистільник, Уїзду, Серників Горішніх, Данильча і Жовчева. Прибувшого на віче посла Степана Кузика привитав місцевий начальник громади В. Лакоцький. Віче відкрив заст. голови Повітового Нар. Комітету д-р Семен Гладкий, адв. з Рогатина, по чім посол **Кузик** подав звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації, представив ті всі труднощі, серед яких приходиться їй працювати, та всі заходи послів і сенаторів УНДО для найдення шляхів до оборони прав нашого народу. В дискусії порушувано ріжні справи, головно шкільну, тому, що майже у всіх селах повіту вирішила львівська кураторія справу навчання в школах в українській мові відмовно. Резолюції, в яких висловлено повне довіря проводови Партії і Українській Парляментарній Репрезентації, зібрані маси народа приняли однодушно.

ЗБОРІВЩИНА.

Дня 12. липня ц. р. відбулося у **Вертелці** справоздавче віче сенатора Миколи **Кузьмина. Сенатор Кузьмин представив** дотеперішню діяльність Української Парляментарної Репрезентації, обговорив наше політичне положення і візвав присутніх до солідарности і єдности. Віче покінчив коротким словом о. І. Боднар, підчеркуючи, що тільки в рядах Українського Національно-Демократичного Обєднання і під його жовто-блакитним прапором дібється наш нарід до кращої долі. По вічу збирав сенатор Кузьмин матеріяли до інтерпеляцій.

Село Вертелка належить до тих, де щойно після війни заложено кооперативу, а вже того року читальню „Просвіти“. Почин до орґанізаційної роботи на всіх ділянках дав о. Іван Боднар, завдяки йому майже ціле громадянство Вертелки віддало свої голоси на національну листу нашої партії. Вертелка ніяк не може добитися до того, щоби в селі була школа, бо шкільна влада ніяк не хоче відновити українську школу, яка тут була перед війною. Багато доскулюють селянам місцевий дідич Ценьскі і його посіпаки. Він на всі заставки мститься за вибори і як може шиканує українське населення Вертелки.

Наглий суд у Львові.

Два смертні присуди і помилування. Довголітня вязниця.

Семидневна розправа наглого суду у Львові проти учасників нападу на почтовий уряд, скінчилася — як відомо нашим читачам з надзвичайного додатку „Свободи“ — присудом, на основі якого обвинувачених Ординця і Плахтину засуджено **на кару смерти через повішення**, Мироша на 7 літ а Качмарського на 5 літ тяжкої вязниці. Інших двох обвинувачених, Скіцького і Штокала передано перед звичайний суд.

До виконання смертного присуду приїхав з Варшави кат зі своїм помічником, були приготовані дві трумни і всі ждали тільки на відповідь президента Мосьціцкого на просьбу внесену обороною о помилування. Кілька годин пізнійше прийшло з Варшави телефонічне повідомлення, що президент скористав з прасмерть. Кара буде перемінена на вязницю (закон передбачує 5—20 літ).

Ціла розправа була одним великим змаганням між обороною і трибуналом щодо того, чи обвинувачених мав судити наглий чи звичайний суд.

„Якби у нас панували нормальні правні і конституційні відносини — пише з цього приводу вершавська ґазета „Роботнік“ — то справу переказаноб судови присяжних, котрий випитавши всіх свідків і після основного освітлення справи, видав би оречення про ступень вини і висоту кари підсудних. Але що тут мали діло з українцями, то відразу зроблено справу виїмкову і піддано її наглому судови“.

Вісти з Румунії.

Спекуляція полем з аґрарної реформи. Від коли на Буковині переведено аґрарну реформу, то по селах нема спокою, бо це поле стало прадметом спекуляції і зловживань двірників і урядникв адміністрації. Черновецькі ґазети наводять цілий ряд таких зловживань. В сторожинецькім повіті відібрали від господаря Бланди 75 пражин поля, наділеного аґрарною реформо, тільки за те, що мав якісь особисті порахунки з референтом аґрарної комісії. Такі випадки на порядку дня по селах північної Буковини. Ця сваволя викликає велике невдоволення серед бідних селян, котрі мусять безнастанно платити бакшіш (хабарі), щоби користати з землі приділеної їм аґрарною комісією.

90 проц. неписьменних в Бесарабії. На зїзді вчителів цілої Румунії, котрий відбувся 8 і 9 липня в Галаці, виступило кількох учителів з Бесарабії з гострою критикою проти шкільної політики влади. Вони наводили цілий ряд фактів, де на Буковині і в Бесарабії уряд набирає на учительські посади своїх приклонників, які не мають відповідної кваліфікації і тільки деморалізують дітей. В Бесарабії і в деяких повітах Буковини в наслідок цього нараховується до 90 проц. неписьменних.

Що в Румунії є „більшовизм“? Румунський вчитель української школи у Вижниці через довший час зловжнвав свої учениці. Коли учениці поскаржилися свому надучителеви українцеви, то румунський вчитель зробив донос до сиґуранци, що український вчитель „більшовик“ і бунтує молодих „більшовиків“. Сиґуранца веде слідство, але не над неморальними вчинками вчителя румуна, тільки проти надучителя за „більшовизм“.

Підбігунова виправа.

Заноситься на великий скандал для Італії.

Історія нещасливої підбігунової виправи пахне щораз більшим скандалом. Загадочна смерть норвежського вченого Мальмґріна притягає до себе увагу цілого світа. Його два італійські товариші Маріяно і Цапі кажуть, що він згинув добровільно серед леду. Про себе оповідають, що 13 днів не їли нічого. Тимчасом корабельний лікар, оглянувши жолудок Цапія, ствердив, що він їв найдавнійше перед 5 днями. Загальний є здогад, що Маріяно і Цапі живилися мясом Мальґріна. Якою смертю він згинув, не дізнаємось мабуть ніколи, хоч одна шведська ґазета визначила 10.000 корон нагороди за відкриття тіла Мальмґріна.

Тимчасом виратовані італійці під проводом ґен. Нобіле переїхали в замкнених ваґонах крізь Швецію і Німеччину до Італії. Ніде їх ніхто не витав, ніхто не подав їм руки, а на деяких стаціях падали оклики обурення проти них. В Італії навіть заборонено урядово їх витати. Наперед мусять очиститися перед судом.

А на підбіґунових водах кружляють дальше кораблі і літаки, шукаючи даремно за ґрупою, що пропала разом з бальоном, та за норвежським ученим Амундсеном, що полетів її ратувати. Доси взяло участь у ратунку італійської виправи 20 літаків і стількиж кораблів. Сам шведський уряд видав на кошти ратунку поверх міліона зол., інші держави видали також багато грошей на це. А всі благословлять за це Італію.

Новинки.

— **Епископ Будка в Галичині.** В першій половині липня ц. р. прибув до Галичини з Риму канадійський епископ о. Микита Будка, щоби відвідати свою рідню в Добромірці коло Збаража і забрати кількох священиків до Канади. Епископ Будка був довший час в Римі і старався, щоби папа іменував для гр. католицьких українців в Канаді другого епископа.

— **Залізниця подорожіє.** З днем 15. серпня ц. р. особова тарифа на залізницях буде підвисшена о 20 прц. Польська залізнича влада каже, що потрібує гроший на розбудову залізниць. Оплата за товари остає та сама.

— **Нові гроші.** Польський державний скарб вибиває 5-золотові срібні монети, які пускає уже в обіг.

— **Зміна громадського закона.** Міністерство внутрішних справ виготовляє новий закон, що зміняє громадське самоврядування. Закон буде внесений на початку осінної сесії сойму і сенату.

Москва навіть у комуністичній партії боїться допустити до якої-небудь влади українців. Українську партію боротьбистів знищили. Українську комуністичну партію зліквідували, а замісць неї встановили на Україні філію московської комуністичної партії під назвою КП(б)У (комуністична партія більшовиків України). Розуміється, що й тут українців до керми не допускають. Кілька років секретарем цеї партії був жид Каганович. Тепер Кагановича забрали на Московщину, а на його місце ґенеральним секретарем партії зробили поляка, Станислава Косьора. Аби тільки не українця. Отак Москва хоче кермувати Україною при помочи чужих людей.

— **Священик застрілив опришка.** На гр. кат. прихідстві в Головску пов. Турка напали в ночи бандити. Парох о. Мисик, побачивши коло свого ліжка якогось чоловіка, вистрілив з рушниці і положив його на місци трупом. Показалось, що це був Стефан Тиновецький, робітник із Синевідска вижного. Арештовано кількох людей, яких підозрівають, що брали участь в нападі.

— **Грім спалив село.** В селі Рудниця белського повіту згоріло від удару грому 63 будинки з господарським живим і мертвим інвентарем.

— **До чого доводить горівка?** В селі Наклі пов. Перемишль побилися пяні парубки. В бійці пустили в рух ножі і боксери, наслідком чого Іван Яхимець погиб на місци а тяжко покаліченого Стефана Яцулу відвезено до перемиського шпиталя. Трьох парубків арештовано і відставлено до слідчої вязниці в Перемишли.

— **Рабунковий напад.** На дорозі зі Збаража до Вишогродка напали три бандити на двох жидівських купців, що везли товари, й ограбили їх. Поліція арештувала незабаром трьох парубків із села Лопушни і відставила до Кремянця. Один парубок по дорозі пробував утікати до ліса, але поліціянт Ружицкі застрілив його з кріса.

— **До почтового уряду** на Ялівци за Личаківською рогачкою у Львові вломилися в ночи злодії і розбили касу, з якої забрали 260 зл. Поліція арештувала кількох підозрілих людців.

— **Гидкий злочин.** В селі Крайній пов. Добромиль арештовано Михайла Гавана і його сина Івана за те, що вбили дівчину Катарину Музику і трупа кинули в ріку В той спосіб хотіли позбутися дівчиня, з якою Іван Гаван удержував любовні зносини.

— **Боїться жінки.** Молодий Мошко Розен, син богатого купця в Яричові коло Львова, мав вже 23 роки а не хотів женитися, бо боїться жінки. Не зважаючи на це, батько і рідня рішили його оженити, вишукали йому ґарну та богату жидівочку і почали робити весілля, скликавши багато гостей. Все складалося добре, аж доки весільники не зміркували, що молодий пропав без сліду. Звернулися за помічю до поліції, але вона викрила тільки те, що Мошко пристав до місіонарів і не хоче більше до дому вертати.

— **Новий винахід.** Кількох інжинірів в Ню-Йорку робили проби з новим винаходом, що буде мати велике значіння для кораблів підчас мраки. Є це прилад, що може скріпити кілька тисяч разів голос чоловіка. **Цим приладом можна буде да-**

— Ая, кумонько, може бути! Мої бабуні небіженька, дай їм там Боже царство небесне, оповідали, шо за їх часів ходило якесь таке гейби пані яка попід вікна в вечер і питало: „Спите?“ Хто відповів „спимо“, то заспав на віки, а хто відповів „Бога хвалимо“, то зістав здоровий.

— А може то-во палюх який... Гадають, шо фабриканти наробили дуже дахівки, хочут її продати і насилают на села палюхів, шоби люди на ново будувалисі і крили хати дахівкою.

Та шось воно є, бо видите, не таке як люде, а дивоглед якийсь...

— Гей, люди! — крикнув нарешті хтось в присутних. — Та чого ми будемо стояти і робити якесь збіговиско на дорозі? Ідіть до роботи, а нас во двох відведе „дивоглєда“ до війта і конець. А там вийде всьо на верх як олива. Як не німе, то мусит промовити, бо мусит. А ні, то зревідуємо, може має які папери або шо. Ну, вйо на бік! А ти, небого, форвертс марш!

І двох людий займило „планіту“ наперед себе і погнали в село.

Війта не було дома, був в поли, але мав незадовго надійти. Зате під хатою сидів якийсь підпанок в урядовій шапці з ожелком і він, як тільки побачив „планіту“, прискочив до неї і зачав викрикати:

— А тусь мі, пташку?! А відзіш, же ці мам! Ти мі упекла, га?! Ти батярко една, ти... Хцеш назад до Львова?

— А чуєш? — штовхнув один чоловік другого. — То певно поліцай той пан, а воно хто знає, шо за едно. Може нам і нагорода яка буде за то що ми его злапали...

Підпанок почув і усміхнувся.

— Ая, буде вам файна нагорода, почкайте! — сказав по свому.

Надійшов війт.

— Пане керовніку! — звернувся до нього підпанок. — Привів я вам сюди зі Львова шупасом Цецилію Пайонк, сироту по Яні Пайонк... Вона є члонек вашої ґміни і має тут приналежність, длятого ґміна мусить її утримувати. Як німа особа і слабовита, не може заробити собі на хліб, длятого ґміна має їй давати мешкане, одіж і страву, та всьо, що чоловік потрібує. А тепер зверніть мені кошта подорожі в сумі 15 злотих, прибийте на отой папір печатку, і я собі піду!

— Добре, добре — пошкробався в голову керовнік — але я таки не розумію, що за Цецилія, що за Ян Пайонк?... Я таких не знаю, звідки вона може бути члонек нашої ґміни?

— Може і не знаєте, то мене не обходить. Він — той Ян Пайонк — був тут у вашім селі льокайом в паньства і мав тут приналежність, а за ним і донька. Так є в паперах!

— А-а-а-а! Хиба Іван Павук! Знаю, знаю... Покинув хлопа-хама, перейшов на польську віру і аж так єму прийшло! А бодай їм всім так прийшло!

Оба присутні чоловіки аж тепер зрозуміли, в чім річ. Кивнув оден другому і пішли в поле, де люде очікували їх з подвійною цікавістю.

— То ані планіта, ані палюх, ані слабість — а члонек ґміни, абисьте знали! Їсти йому тре за колійов носити, от що! — казали людям.

Г. М-ньо.

вати сиґнали й остороги кораблям, що находяться на воді в густій мраці. Підчас проби інжинір шепнув у телефон: „Гей там капітане лодки“. В пять секунд пізніше прилад поміщений на другім березі широчезної ріки Гудсона, повторив цей самий приказ громовим голосом. Цього приладу буде можна вживати підчас промов до великих мас народа. Винахідчики кажуть, що при помочі цього приладу буде можна говорити шепотом до міліонової товпи й всі будуть чути його виразно.

— **Відкриття памятника Тараса Шевченка в Косові** відбудеться дня 5. а в разі непогоди 12.) серпня ц. р. Програма свята: Збірка о год. 9. коло церкви на Москалівці, де відбудеться богослуження. По богослуженню похід улицями Косова під памятник на Старім Косові, де наступить відкриття памятника, промова й привіти делеґатів установ, та складання вінців на могилу. По полудни фестин на площі Народнього Дому, а вечером святочний вечер. На свято просить всіх громадян Косівщини, гостей, Соколів, Січи, Пласт —

Комітет

Йдемо вперед.

Що можна зробити на селі.

Четвер, 12. липня ц. р. був днем великого культурного свята не тільки для громади Лисичинець пов. Збараж, але й для більшости збаражського повіту. Цього дня посвячувала читальня „Просвіти“ в Лисичинцях угольний камінь під народній дім „Хата Тараса Шевченка“, призначений на поміщення всіх місцевих культурно-освітних, економічних та інших національних орґанізацій.

Лисичинці можуть бути зразком орґанізованости і громадянської праці для неодного села. Розвиваються тут і працюють плідно найважніші наші культурні й економічні товариства: Читальня „Просвіти“, Кружок „Рідної Школи“ ім. Лесі Українки, Луг, Союз Українок ім. О. Кобилянської і кооператива „Дніпро“. При читальні розвинув дуже гарну діяльність Аматорський Кружок і Мішаний Хор.

Душею всього громадянського руху в Лисичинцях є місцевий управитель школи п. Іван Ющишин, перенесений шкільною владою до нашого села в 1925 р. „зе взґлендув службових“ та ще й „для добра школи“. Нашу школу, без доброго будинку, без обгороди, без куска городу та без куска поля, найгіршу же в цілому повіті, призначила влада п. Ющишинові „в нагороду“ за його чвертьвікову всесторонну суспільну працю, за його педагогічні здібности та за його чималі публіцистичні заслуги в ділянці української педагогії. Але п. Ющишин приняв цю „нагороду“ спокійно так, як тільки може приняти культурна й ідейна людина. Не вгинаючись перед своїми наганячами, відповів на їх переслідування заразже на новому місці кипучою громадянською працею. Він став головою читальні „Просвіти“, що не проявляла доси майже ніякої діяльности. Зараз оживилася акція Аматорського Кружка, завязався Мішаний Хор під орудою самогож таки голови. Всі живіші елементи громади почали скупчуватись до праці довкола свойого нового культурного провідника. Це скупчування дало в короткому вже часі дуже гарні наслідки. З початком 1926 р. засновується кооператива „Дніпро“, котра в 1927 р. витранспортовує з громади жида-коршмаря, а його гарну хату, положену в найдогіднішому місці села, відкуповує на власність. У цій хаті розмістилися заразже всі народні установи. Цьогож (1927) року обогатили нашу громаду дві нові орґанізації: Кружок „Рідної Школи“ та „Луг“ а в 1928 р. прибуває ще Кружок „Союзу Українок“ ім. О. Кобилянської.

Розуміється, що ці інституції, розвиваючи широку працю, відчули пекучу потребу своєї власної домівки. Читальня „Просвіти“, як матір усіх товариств, узяла на себе обовязок вибудування народнього дому „Хата Тараса Шевченка“. Для технічного керування будовою покликано з уповноважнення Виділу Читальні окремий комітет з 18 осіб, на чолі котрого станули: Гриць Раздін — голова, Яцко Вербицький — секретар і Пилип Пипюк — скарбник. Подібний комітет завязався в Америці з еміґрантів з Лисичинець, котрого президію складають: Іван Пиріг — голова, Олекса Мерещак — секретар і Василь Шурач — скарбник. Цей комітет має головне завдання грошову допомогу комітетові будови шляхом долярових збірок між лисичинецькими еміґрантами в Америці. По отриманню першої збірки з Америки в сумі 200 долярів і придбанню 30 стосів каміння за збірку в громаді, почав комітет 1 червня ц. р. будову „Хати Тараса Шевченка“. Має це бути стильова будівля, зложена з двох частин: 1. виставово-концертової салі (20 м. довгої 6.50 високої і 7 м. широкої) з двома ґардеробами, сценою, ґалерією для дітей та для кінових апаратів і оркестрою; 2. двох фронтових поверхових фасад: в першій поміститься на партері зразкова молочарня а на поверху всі культурно-освітні інституції, в другій на партері кооператива а на поверху кімната для радових відчитів, концертів і громадних читань. Плян цілої будови опрацював голова читальні п. Ющишин.

По скінченню фундаменту і верхньої відсади назначено на 12. липня ц. р. (св. Петра і Павла) заложення і посвячення угольного каміня. До самого свята поробив Виділ Читальні під проводом рухливого голови дуже солідні приготовання. По всьому повіті розіслано друковані оголошення, а крім того спеціяльні друковані повідомлення й запрошення подіставали всі Читальні „Просвіти“, кооперативи, Луги, Кружки „Рідної Школи“, парляментарні посли УНДО і УСРП, видніші діячі всього повіту та представники всіх повітових установ і товариств. Свято почалося врочистою Службою Божою, на котрій співав прекрасний читальняний хор під орудою самого голови. По скінченій Службі Божій рушили незлічимі маси народу (поверх 7.000 душ) на місце будови. Вхід на величезну площу відкривали три тріюмфальні брами, замаєні зеленю та прикрашені національними стягами і портретами українських письменників або історичних діячів. Ціла площа, памятник Шевченка і все село потапали в морі національних (жовто-блакитних) стягів, килимів і портретів. На середині будівлі пишалася прегарна камяна трибуна для промовців, заквітчана полевими маками, волошками, двома стягами, килимами та портретами Шевченка й Франка.

Посвячення вугольного каміня доконав Преосв. Епископ Канади о. Будка в асисті соймового посла о. пралата Куницького зі Львова та околичного духвенства: оо. Малюци, Юрчинського, Савчака, Хоми, Гнатова і Забави. По посвяченню води перед трибуною відкрив свято патріотичною промовою голова читальні п. Ющишин, популярний у цілій околиці бесідник та освітній робітник. На закінчення своеї промови відчитав він віковічний документ про будову „Хати Тараса Шевченка“ і по заложенню в герметичну фляшку, передав його Преосв. Епископові о. Будці для вмурования у відсаду разом з угольним каменем.

По скінченому посвяченню привитав народні маси довшою патріотичною промовою Преосв. Епископ о. Будка. По ньому промовляли по черзі соймові посли о. пралат Куницький, д-р Степан Баран, Михайло Кунько, делеґатка „Просвіти“ зі Львова М. Вигнанська а дальше представники повітових національних орґанізацій д-р Іван Кульчицький, д-р Володимир Гамаль, д-р Данило Сеник, Гриць Клим, Стефанія Сеникова і багато инших. Промови бесідників переплітали співи місцевого мішаного хору. Небувалий ентузіязм викликала в народній товпі 4-літня донечка Ющишинів Віруся, віддеклямувавши з гідним подиву розумінням і чуттям поему Тараса Шевченка „Розрита могила“. Свято закінчила дефіляда 840 луговиків і луговичок перед угольним каменем „Хати Тараса Шевченка“. Всі вони (луговики й луговички) виступили в історичних українських козацьких одягах або припитсаних лугових одностроях. З походу карних кінотчиків утворилася чудова картина, що викликала в глядачів захват, одушевлення і витискала з очей сльози радости.

На святі панував зразковий лад і спокій. Все йшло в назначеному порядку по встановленій програмі з англійською точністю. Ніхто нічим не порушив волі впорядчиків свята. Це радісний доказ суспільної зрілости, свідомости і громадянської карности нашого селянства.

О год. 5. відбувся в голови читальні п. Ющишина товариський обід на 100 осіб, у якому на чолі з Преосв. Епископом Будкою взяли участь усі посли, члени виділу читальні, комітету, делеґати і запрошені гості з посеред інтеліґенції і селянства.

На свято наспіло на руки голови читальні чимало ґратуляційних телеґрам, між іншими від Головного Виділу „Просвіти“, від Дирекції Вз. П. У. У. зі Львова і т. д.

ДОПИСИ.

ТУРКА Н. СТР. Що чувати в повіті?

Турчанський староста Ст. Цісло, який товкся в часі виборчої кампанії по цілій Турчанщині, понаобіцював бідним бойкам річи неможливі до здійснення і при помочи ріжних штучок перепер вибір посла В. Височанського з листи ч. 1., в нагороду за вибори перенесений з Турки до Станиславова. На його місце прийшов на старосту Н. Завістовські. Дня 8. липня ц. р. вибрано на довірочній нараді в Турці комітет, зложений з о. Е. Кабаровського, інж. Т. Горницького, нотаря І. Даниловича і дир. П. Шеремети, який заходиться біля оснування Української Захоронки в Турці. — Щоби якось стягнути наших хлопців до тутешньої польської ґімназії ім. Пілсудського, яка ледви животіє через брак відповідної фреквенції і фондів, ухвалили турчанські поляки цю ґімназію „утраквізувати“. Щоби в тій справі заняти становище, українці Турки на довірочній нараді в дни 29. червня ц. р. вирішили злегковажити польські затії. Утраквістичну мову навчання завела кураторія в народніх школах в Ясінці масьовій і Соколиках, де жінки учителів піддурили селян, що як підпишуть вони декларацію за польською мовою, то не будуть платити кар за непосилання дітей до школи. Проти обох рішень кураторії внесено відклики до міністерства. — Заходами інж. Михайла Басараби відбулися в неділю, 15. липня ц. р. у Волосянці Малій основательні збори читальні „Просвіти“. Освітній реферат виголосив д-р Мирон Кондрат, адвокат з Турки. В члени вписалося 41 осіб, в цьому 6 жінок заохочених промовою п. Л. Данилевичівної. В склад виділу увійшли найсвідоміщі селяни.

ПОЗІР БЕРЕЖАНЩИНА!

В неділю, 5. серпня ц. р. відбудеться **в Лапшині Свято в честь стрілецьких могил і Луговий фестин.** Рано торжественна Служба Божа, опісля похід на гору „Лисиця“, панахида і промови. По полудни Луговий фестин з вправами при орхестрі і товариськими забавами.

ЦІНИ У ЛЬВОВІ.

30. липня 1928

Збіже. Пшениця двірська 49.25 до 50.25, краєва 47.50—48.50, овес 41.50, ячмінь 37.25—38.28, румунська кукурудза 43.50—44, гречка 40.50—43, просо 45—47.

Гроші. Доляр ам. 8.88, канад. 8.84, чеська корона 0.26, ліра 0.46, франц. франк 0.35, шв. фр. 1.72, німецька марка 2.12, лей 0.05, фунт шт. 43.31.

Набіл. Молоко 35, масло кух. 5.20, десерове 5.80—6, сир звичайний 1.20, яйце 13.

Худоба. Корови (1 кґ. живої ваги) 1.40—1.60, ялівки 1.30—1.40, телята 1.34 до 1.45.

Шкірки. Куна 120—180, тхір 40, видра 50—150, лис 120, крет 0.50, борсук 15, теляча шкіра 13—14, коровяча 3—3.10.

Нові видання.

Кооперативна Республика, економічно-суспільний місячник, ч. 7—8. Зміст: Кооператори цілого світу. Ідеали сільської цивілізації. Село і місто. Тягар оподаткування сільсько-господарського населення на Радянській Україні. Галичина після війни 1914—1920. Недоцінена галузь нашого народнього господарства. Ідея дрібних ощадностей поширюється. Плянова аґрономічна робота та способи її ведення. Інтеґралізм в кооперації. До питання про універсалізм і спеціялізацію. Жіночі кустарні промисли й промислова кооперація на Україні. Жіноча кооператива „Українське народнє мистецтво“. Фінансовий стан і торговельна діяльність споживчої кооперації на Рад. Україні. Кооперативні робітники Повіт. Союзів Кооператив. За поширення кооперативної освіти. Господарська хроніка. З життя чужої кооперації. Серед книг і журналів. Всячина.

Сільський Господар, орґан тов. „Сільський Господар“, ч. 14. Виходить 1. і 15. кождого місяця. Львів, вул. Зіморовича ч. 20.

Подяка.

Село Пикуловичі, львівського повіту зложило на допомогу Українським Політичнам Вязням: 4 Зол., два хліби і пів копи яєць. — Комітет Допомоги Політичним Вязням складає всім жертводавцям щиру подяку за ту жертву. 1—1

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів. Ринок ч. 10.